

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ-ЕМІТЕНТІВ ЦІННИХ ПАПЕРІВ НА ПРИКЛАДІ ПАТ "ТУРБОГАЗ"

Анотація. Обґрунтовано роль проведення аналізу фінансового стану підприємств-емітентів цінних паперів. Проаналізовано методичне забезпечення аналізу, здійснено коефіцієнтний аналіз фінансового стану підприємства-емітента цінних паперів.

Аннотация. Обоснована роль проведения анализа финансового состояния предприятий-эмитентов ценных бумаг. Проанализировано методическое обеспечение анализа, осуществлен коэффициентный анализ финансового состояния предприятия-эмитента ценных бумаг.

Annotation. The importance of financial position analysis is justified for companies issuing securities. The methodological support of the analysis is analyzed. The factor analysis of the financial position of a company issuing securities is made.

Ключові слова: фінансовий стан, аналіз, ділова активність, платоспроможність, ліквідність.

Актуальність оцінки фінансового стану емітентів цінних паперів саме сьогодні обумовлена появою на українському ринку великої кількості емітентів. Одним із ключових факторів, що впливають на вартість цінних паперів будь-якої компанії є її поточний фінансово-господарський стан та перспективи розвитку. Тому фундаментальний аналіз на його завершальній стадії концентрується, насамперед, на вивченні стану справ емітента.

Питанням фінансового аналізу підприємств присвячені численні праці зарубіжних і вітчизняних вчених, таких, як: Грищенко О. В., Коробов М. Я., Поддєрьогін А. М., Савицька Г. В., Азаренкова Г. М. та ін.

Як правило, оцінювання фінансового стану підприємства-емітента цінних паперів передбачає проведення аналізу за двома напрямками. По-перше, це якісний аналіз діяльності емітента, тобто вивчення управлінської структури, конкурентного становища на ринку, довгострокової стратегії розвитку якості менеджменту та ін. По-друге, це кількісний аналіз (аналіз фінансових показників) [1].

Основні показники (коефіцієнти), що характеризують фінансовий стан підприємства, можна об'єднати в три групи:

- 1) ділової активності (оборотності);
- 2) платоспроможності (фінансової стійкості);
- 3) ліквідності (поточної платоспроможності).

Ці показники розраховуються за даними балансу підприємства і звіту про фінансові результати [2].

Перша група показників – коефіцієнти ділової активності (табл. 1).

Таблиця 1

Коефіцієнти ділової активності

№	Показники	Формула	Характер позитивних змін
1	2	3	4
1	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	$\text{Ч О.В.Ф.} = \frac{\text{Оборотні виробничі фонди}}{\text{Оборотні активи}}$	Збільшення цього показника свідчить про збільшення обігових коштів, що дуже позитивно впливає на виробництво особливо за умов інфляції
2	Частка основних засобів в активах – частка коштів, інвестованих в основні засоби, у валюті балансу	$\text{Ч О.З.} = \frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Активи}}$	Напрямок позитивних змін – зменшення за умов незмінних або зростаючих обсягів реалізації

1	2	3	4
3	Коефіцієнт зносу основних засобів – рівень фізичного та морального оновлення основних фондів	$K_{ЗН} = \text{Знос основних засобів} / \text{Первинна вартість основних засобів}$	Напрямок позитивних змін – зменшення
4	Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{ЗН} = \text{Знос основних засобів} / \text{Первинна вартість основних засобів}$	Використовується як характеристика стану основних засобів. Напрямок позитивних змін – зменшення
5	Коефіцієнт оновлення основних засобів	$K_{он} = \text{Збільшення за звітний період} / \text{Первісна вартість}$	Повинен мати тенденцію до збільшення
6	Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	$Ч_{Д.Ф.} = \text{Довгострокові фінансові інвестиції} / \text{Активи}$	Напрямок позитивних змін – збільшення доходів від фінансових інвестицій
7	Частка оборотних виробничих активів	$Ч_{О.В.А.} = \text{Оборотні виробничі засоби} / \text{Активи}$	Напрямок позитивних змін – збільшення

Узагальнено розраховані показники стану підприємства за даними фінансової звітності в табл. 2 [2].

Таблиця 2

Показники ділової активності ПАТ "Турбогаз" за 2011 – 2012 рр.

№	Показники	2011 р.	2012 р.
1	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,22	0,27
2	Частка основних засобів в активах	0,23	0,2
3	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,56	0,6
4	Коефіцієнт оновлення основних засобів	1,041	0,007
5	Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	0,309	0,29
6	Частка оборотних виробничих активів	0,065	0,09
7	Коефіцієнт мобільності активів	0,395	0,2

Коефіцієнт поточної ліквідності підприємства становить 1,537 у 2011 р. та 1,14 – це свідчить, що підприємство не зможе своєчасно ліквідувати борги. Коефіцієнт швидкої ліквідності має бути більше 1. У 2011 р. він становив 1,172, у 2012 р. – 0,94. Відхилення від норми, зафіксоване у 2012 р., також не є критичним. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2012 р. становить 0,14 на відміну від показника 2011 р., який становив 0,27. Фактично таке значення цього показника в 2011 р. характеризує готовність підприємства ліквідувати короткострокову заборгованість.

Коефіцієнт мобільності активів підприємства становить у 2011 р. 0,395, у 2012 р. він знижується до показника в 0,2 умовних одиниці, що є негативною тенденцією, але має цілком об'єктивні причини, серед яких, перш за все, відзначається зростання боргових зобов'язань, що пов'язано з процесом масштабної перебудови й оновлення основних фондів.

Друга група показників – коефіцієнти платоспроможності підприємства, подані у табл. 3.

Таблиця 3

Коефіцієнти платоспроможності

№	Показники	Формула	Характер позитивних змін
1	2	3	4
1	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	$K_{З.В.К.} = \text{Власні обігові кошти} / \text{Оборотні активи}$	Показує абсолютну можливість перетворення активів у ліквідні кошти
2	Маневреність робочого капіталу	$M_{р.к.} = \text{Запаси} / \text{Робочий капітал}$	Напрямок позитивних змін – зменшення
3	Маневреність власних обігових коштів	$M_{в.о.к.} = \text{Кошти} / \text{Власні обігові кошти}$	Напрямок позитивних змін – збільшення
4	Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	$K_{зап} = \text{Власні обігові кошти} / \text{Запаси}$	Напрямок позитивних змін – збільшення

1	2	3	4
5	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$K_{ABT} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви}}$	Характеризує можливість підприємства виконувати свої зобов'язання за рахунок власних активів; його незалежність від позикових джерел
6	Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{F.3} = \frac{\text{Пасиви}}{\text{Власний капітал}}$	Скільки одиниць сукупних джерел припадає на одиницю власного капіталу
7	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_M = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Власний капітал}}$	Показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності
8	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$K_{P.K.} = \frac{\text{Позиковий капітал}}{\text{Пасиви}}$	Скільки припадає позикового капіталу на одиницю сукупних джерел
9	Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	$K_{f.c.} = \frac{\text{Власні кошти}}{\text{Позикові кошти}}$	Перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стійкість підприємства
10	Коефіцієнт фінансового левериджу	$K_{f.L.} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал}}$	Характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань
11	Коефіцієнт фінансової стійкості	$K_{f.C.} = \frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Пасиви}}$	Демонструє здатність підприємства підтримувати належний рівень виконання своїх, перш за все, довгострокових зобов'язань

Узагальнено визначені коефіцієнти за даними фінансової звітності підприємства за два роки у спеціальній порівняльній таблиці (табл. 4) [2].

Таблиця 4

Показники фінансової стійкості підприємства у 2011 – 2012 рр.

№	Показники	2011 р.	2012 р.
1	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-0,031	-0,296
2	Маневреність робочого капіталу	0,674	1,42
3	Маневреність власних обігових коштів	-0,568	-0,04
4	Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами	-1,311	-16,62
5	Коефіцієнт покриття запасів	4,473	-10,06
6	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,630	0,58
7	Коефіцієнт фінансової залежності	1,589	1,70
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,139	0,06
9	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,370	0,42
10	Коефіцієнт фінансової стабільності	1,699	1,44
11	Коефіцієнт фінансового левериджу	0,296	0,23
12	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,816	0,72

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами у 2011 р. становить -0,031, у 2012 – -0,296, і є негативним показником, оскільки рекомендований рівень становить більше 0,1. Це свідчить про недостатність власних коштів для формування оборотних активів.

Коефіцієнт фінансової незалежності, нормативне значення якого складає 0,5, становить 0,63 у 2011 році і 0,58 у 2012 році – характеризує можливість підприємства виконувати зовнішні зобов'язання за рахунок власних активів. Нормативне значення коефіцієнта маневреності власного капіталу має бути більше 0,1.

Станом на кінець 2011 року у ПАТ "Турбогаз" він становив – 0,139, у 2012 ж році його значення знизилось до позначки 0,06. Слід відзначити негативну динаміку показника. Але навіть зі зростанням рівня виробництва у минулому звітному році і наявністю прибутку, значення показника не досягло норми. З цього можна зробити висновок, що частка власних обігових коштів у власному капіталі незначна і не відповідає потребам динамічного розвитку.

Можна відзначити також негативну динаміку показника концентрації позикового капіталу, який збільшився з 0,37 у 2011 році до 0,42 у 2012 році [3].

Нормативне значення коефіцієнта фінансової стабільності більше 1. На підприємстві цей коефіцієнт становить 1,699 у 2011, і, відповідно, 1,44 у 2012 році. Обидва показники більше норми, що свідчить про фінансову стійкість підприємства протягом періоду, що аналізується. Показник фінансового левериджу має бути меншим 0,25. У 2011 році він становить 0,296, що перевищує норму, у 2012 ж році зафіксовано вирівнювання значення цього показника, він становить 0,23, що є в межах норми.

Коефіцієнт фінансової стійкості має бути в інтервалі від 0,8 до 0,9. Коефіцієнт фінансової стійкості підприємства становить 0,816 у 2011, і 0,72 у 2012 році, тобто здатність підприємства до негайного виконання всіх своїх зобов'язань протягом 2012 року дещо знизилась. Але відхилення від норми не є критичним.

Наступна група коефіцієнтів – це коефіцієнти ліквідності, тобто ті показники, які демонструють здатність підприємства конвертувати наявні активи (табл. 5).

Коефіцієнти ліквідності

№	Показники	Формула	Характер позитивних змін
1	Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{Л.П.} = \text{Поточні активи} / \text{Поточні пасиви}$	Відповідає на запитання, чи здатне підприємство розрахуватися за своїми поточними зобов'язаннями перед усіма кредиторами наявними ліквідними оборотними активами
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{Л.Ш.} = \text{Поточні активи} - \text{Запаси} / \text{Поточні зобов'язання}$	Показує можливість підприємства сплатити поточні зобов'язання за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами
3	Коефіцієнт ліквідності абсолютної	$K_{Л.А.} = \text{Грошові кошти та їх еквіваленти} + \text{Поточні фінансові інвестиції} / \text{Поточні зобов'язання}$	Характеризує готовність підприємства негайно ліквідувати короткострокову заборгованість. Напрямок позитивних змін – збільшення

Узагальнено визначені показники за даними фінансової звітності підприємства в табл. 6 [2].

Таблиця 6

Показники ліквідності ПАТ "Турбогаз" у 2011 – 2012 рр.

№	Показники	2011 р.	2012 р.
1	Коефіцієнт поточної ліквідності	1,537	1,14
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,172	0,94
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,27	0,14

Отже, згідно з результатами коефіцієнтного аналізу та з тим, що підприємство отримало умовно-позитивний аудиторський висновок у 2012 р. – ПАТ "Турбогаз" є надійним підприємством-емітентом цінних паперів з нормальною фінансовою стійкістю.

Перспективою подальших наукових досліджень у даному напрямі є вдосконалення методів забезпечення інтегральної оцінки фінансового стану підприємств-емітентів цінних паперів.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України // Збірник законодавства з підприємницького права в Україні станом на 01.08.2003 р. – К. : Бліц-інформ, 2003. – С. 231–259. 2. Публічне акціонерне товариство "Турбогаз", річна інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/db/participant/00158787>. 3. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз підприємств / М. Я. Коробов. – К. : Т-во "Знання", 2000 – 378 с. 4. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2000. – 458 с. 5. Азаренкова Г. М. Фінанси підприємств : навч. посібн. [для самост. вивч. дисципліни] / Г. М. Азаренкова, Т. М. Журавель, Р. М. Михайленко. – [3-тє вид., вип. і доповн.]. – К. : Знання-Прес, 2009. – 300 с.

Білокудря Т. С.

УДК 336.71.078

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ДОТРИМАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НОРМАТИВІВ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ УКРАЇНИ

Анотація. Проаналізовано дотримання комерційними банками України затверджених економічних нормативів Національного банку України. Розроблено рекомендації щодо вибору клієнтами найбільш надійного банку.

Аннотация. Проанализировано соблюдение коммерческими банками Украины утвержденных экономических нормативов Национального банка Украины. Разработаны рекомендации по выбору клиентами наиболее надежного банка.